

ПРИЄМСКА Н. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ В СВІТЛІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Адвокатура є вкрай важливим інститутом правової держави, який діє для захисту конституційних прав і свобод громадян. Саме тому Конституція України у статті 59 визначила особливе місце адвокатури України.

Але фактично українське законодавство про адвокатуру не оновлювалось близько двадцяти років, що зумовило його невідповідність сучасним реаліям.

До того ж, після ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу України створення в Україні професійного самоврядного інституту адвокатури України та посилення гарантій діяльності адвокатури було чи не єдиним із невиконаних Україною зобов'язань, що випливають з її членства в Раді Європи (Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 (1995) від 26 вересня 1995 року).

Тому було важливим докорінне реформування законодавства про адвокатуру, що сприятиме забезпеченню конституційного права громадян на якісну та доступну правову допомогу, реалізації принципу змагальності в судовому процесі та посиленню професійних гарантій адвокатської діяльності у відповідності до європейських стандартів.

З метою реформування законодавства про адвокатуру, з урахуванням міжнародних демократичних стандартів, забезпечення виконання зобов'язань України перед Радою Європи був розроблено проект нині діючого Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність».

Отже, можна виділити головні всесвітньо визнані принципи організації та діяльності адвокатури. Це принцип довіри; принцип незалежності адвоката; професійна таємниця, дотримання у своїй діяльності моральні засад; зіткнення інтересів; корпоративна солідарність; гоноарна політика; регулювання реклами адвокатської діяльності. Всі вони в тій чи іншій мірі втілені в українському законодавстві, що регулює адвокатську діяльність.

Аналіз законодавчих актів про адвокатуру й адвокатську діяльність держав континентальної системи права свідчить, що інститут адвокатури існує у вигляді сукупної діяльності осіб, які отримали статус адвоката, та системи органів, функціонування якої пов'язане із регулюванням діяльності вказаних осіб. Інститут адвокатури, як і сама система

регулюючих органів, у всіх державах ґрунтується на засадах самостійності, незалежності, переважно самостійного фінансування та самоврядності. Такі ж положення закріплені і в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а саме у ст. 43, 58.

Також обсяг, зміст професійних прав, обов'язків, гарантій адвокатської діяльності, ґрунтуючись на фундаментально визначених частиною 2 статтею 59 Конституції України функціях адвокатури, досить чітко врегульований чинним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики та іншими актами чинного законодавства України про адвокатуру, більшість з яких відповідає загальновизнаним міжнародним нормам та стандартам адвокатської професії. Вітчизняні Правила адвокатської етики складені з дотриманням вимог Етичному кодексові адвокатів Європейського співтовариства.

Але є і такі положення, що не повної мірою відповідають міжнародним стандартам. Перш за все, це страхування професійної діяльності адвокатів. Така норма закріплена у Розділі III Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, з метою адаптації норм українського законодавства до стандартів європейської системи права цю норму доцільно запровадити і в Україні.

Загалом, в світовій практиці існують різноманітні системи страхування професійної діяльності адвоката, які можна узагальнити до таких чотирьох видів: 1) індивідуальне страхування адвоката в приватній страховій компанії (Бразилія, Німеччина, Японія, Фінляндія, Нідерланди); 2) колективне страхування, коли у відносини зі страховою компанією вступає адвокатська асоціація, яка представляє інтереси всіх своїх членів (Ізраїль, Бельгія, Данія, Швейцарія тощо); 3) самострахування — здійснюється за допомогою об'єднання адвокатів в товариствах спільного страхування (ЮАР, Австрія, Великобританія, Канада тощо); 4) змішана система, яка являє собою поєднання декількох вищезазначених видів страхування. Наприклад, коли поряд з участю в спільці колективного страхування адвокат може додатково застрахувати свої ризики в будь-якій іншій приватній страховій компанії.

Отже, проаналізувавши міжнародні стандарти та всесвітньо визнані принципи адвокатської діяльності можна зробити висновок, що новий закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», який набув чинності 15 серпня 2012, докорінно реформував українську адвокатуру, що дозволило максимально наблизити організацію та діяльність української адвокатури до цих міжнародних стандартів та принципів, але є положення міжнародного законодавства, які потребують поступової імплементації.